

Amadeu Vidal i Bonafont

Emboscada

Pròleg de JANA BALACCIU MATEI

Epíleg de CÈLIA SÀNCHEZ-MÚSTICH

XXIII Premi de Poesia Màrius Torres, 2018

Pagès editors
LLEIDA, 2019

Aquesta obra ha estat guanyadora del “XXIII Premi de Poesia Màrius Torres” 2018, convocat per l’Ajuntament de Lleida i la Fundació Pública Institut d’Estudis Ilerdencs de la Diputació de Lleida i atorgat per un jurat format per Cèlia Sánchez-Mústich, Xavier Macià, Jordi Marrugat, Josefa Contijoch i Eduard Sanahuja, que actua com a secretari.

© del text: Amadeu Vidal i Bonafont, 2018
© del pròleg: Jana Balacciu Matei, 2019
© de l’epíleg: Cèlia Sánchez-Mústich, 2019
© d’aquesta edició: Pagès Editors, S L, 2019
Sant Salvador, 8 – 25005 Lleida
www.pageseditors.cat
editorial@pageseditors.cat
Primera edició: juliol de 2019
ISBN: 978-84-1303-107-1
DL: L 782-2019
Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, S L
www.bobala.cat

✦ imprès a **lleida** ▶

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d’aquesta obra només es pot fer amb l’autorització dels seus titulars, llevat de l’excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d’aquesta obra.

L'amor ja es va propagant com un incendi forestal.

MANEL

Quan de la fosca nit salvatge
l'udol dels llops, convocant la lluna,
recorri en calfreds els petits cossos
dels vostres fills, és que tot
torna a començar.

MISHIMA

The birds will sing for us but we all die in the end.

ED HARCOURT

«Sovint cal morir per entendre-ho»

«Ah, que trist deu ser aleshores quan et fa mal / just la part que ja no tens i quan / les ferides profundes que s'hi senten / poden guarir-se tan sols en la ment». Aquests versos que tinc gravats fins al fons de la meva memòria i al més íntim de l'ànima pertanyen a la poeta romanesa Ileana Mălăncioiu, publicada recentment al català en una antologia traduïda a quatre mans per Xavier Montoliu Pauli i per la sotasignada, intitulada *La vèrtebra*.

Potser Amadeu Vidal i Bonafont, amb la seva intuïció de poeta, va percebre el batec del meu cor escoltant aquests versos recitats per l'epiloguista del llibre Carles Duarte a la presentació del diumenge 25 de novembre de 2018 a la Llibreria Documenta de Barcelona. Potser va ser aleshores quan va decidir demanar-me un pròleg per al seu llibre *Emboscada*. No hauria acceptat aquest honor si, després d'haver llegit d'una glopada els poemes, no hagués sentit que «tot el cos se'm glaçava tant que no hi havia foc que em pogués escalfar», com deia Emily Dickinson.

Perquè no sol ser habitual que una traductora prologui un llibre de poemes concebut pel seu autor com una vèrtebra vital de la seva obra i vida i publicat en la seva llengua materna. Tanmateix, fou en un seminari de traducció poètica —els reconeguts seminaris de Farrera que organitza la Institució de les Lletres Catalanes—, en un llunyà 2004, quan vaig conèixer i

coincidir amb Amadeu Vidal i Bonafont traduint poesia romanesa al català, amb altres poetes i traductors. D'aleshores ençà la seva amistat i la seva obra m'han pogut acompanyar des de la distància però en la proximitat que uneix les persones que ens estimem els arbres, els boscos i una manera de ser i d'entendre la vida, amb els dolors que també ens dona.

Tornant a llegir els poemes, he tingut la sensació que entre el primer, «Treva» («Hi ha nits que no penso en tu. / I és com una pluja que hagués oblidat / en quina pregària té l'origen» / i el darrer, «Indicació» («Recordes on eres abans de néixer? / Doncs és cap allà, no té pèrdua.») se'n desplega tot un cant lúgubre, però sense cap lamentació. Un cant compost de diversos poemes, la lectura dels quals es podria començar des d'on sigui, ordenats segons l'algorisme degut a un «país ambulat, ingovernable, del pensament». Tot a partir d'una taxonomia —o, més aviat, cap a una taxonomia— amb valor de sentència existencial: «El món es divideix en dues categories. / Els qui tenen mare / i els qui ja no» i tot s'estructura al voltant d'aquest eix temàtic. Una situació límit, tant més que suposa un món desordenat («la mare morta abans que l'àvia»), que la majoria de nosaltres superem deixant-nos «endur pel corrent riu avall». Però els poetes com l'Amadeu ens recorden que encara que acostumant-se «a la paraula, / la boca petita dels amics / en demanar per tu, al ja es veurà / amb què solen acabar les converses/» hi ha sempre una pregunta: «¿Què en queda de la mare esponerosa, / sense arracades i amb vestits de flors, / que duia, de les dues mans,

tres fills, miraculosament tots en contacte amb els seus dits?» I, en el fons, què en queda de mi després d'aquesta disrupció en la pròpia vida? A la recerca d'aquell contacte protector el poeta es mou per l'instint del salmó, aquest símbol del nedar contra corrent per al seu propi renaixement espiritual, per a la recuperació d'aquella puritat genuïna destenyida per l'amnèsia d'«allà d'on no et volies moure i el temps, subtil cinta transportadora, /te n'ha expulsat amb l'excusa de viure». L'Amadeu ho fa «seguint cuques de llum, intermitents, que anomenem amor», a través dels records, ells mateixos «entumits / al ventre oceànic de la mare» i revifats per les olors, plantes, «esbarzers desbocats que tempten els esperits amb quilos de mores negres», pertot que la natura llueix. Es tracta no d'un exorcisme del dolor, sinó d'una mena de viatge iniciàtic, que no li dona accés a cap món sagrat, sinó a una nova visió de la vida. Un viatge que consta en una acumulació de ferides, expressades amb ritme i ressonàncies diferents, provocades per la percepció d'alguns nous senyals en uns paisatges en els quals l'interior i l'exterior es barregen. Uns senyals no vistos abans, mirats de massa prop: viure és moure's dins una perpètua emboscada, viure és caminar amunt, com el mercuri «una estona, /que se'ns fa llarga o curta, / en silenci, en bullici/sota el vol dels voltors, /que no jutgen. Esperen». És no veure «la serp camuflada entre el llot». No veure ni ara, malgrat espigar-ho tot, l'incendi dins la calma sentida a tot arreu. De manera que l'èxtasi mateix esdevé «Sentir el rossinyol, el pinsà i la cadenera /des d'algun racó virginal de bosc. / No veure la gàbia camuflada entre els boixos».

I, malgrat que *Ain't No Cure for Love*, tenim potser una (única) manera de trobar alleujament: donar la pròpia memòria «al sol que escalfa els nens, / els cims nevats, l'estany, / l'ocell més alt que canta, mut, / en una gàbia de llum tan gran / que hi cabem tots. Els vius també». És el moment catàrtic cap on ens mena la poesia de l'Amadeu, després de fer-nos viure sentiments tan diversos provocats per la pèrdua de la persona estimada a la qual li devem la vida, de fer-nos sentir indefensos («sense entendre d'on venia el mal»), revoltats («Que avorrits els poetes que no parlen d'amor»), xuclats pel temps, contendents («Acorrala el temps, fes-li ostentació / d'arrugues, calvície i cicatrius»), de vegades esperançats («A l'orella t'hi naixerà / el raig de sol que fa sortir marmotes / a cada boca de tartera»). En el fons, no és aquest el paper de la poesia? No és la poesia aquell exercici de poder que et permet: «mirar fixament un pam de terra eixorca, / concentrar-te perquè hi neixi una flor. I aconseguir-ho.»?

JANA BALACCIU MATEI